

DE HUISKAT ALS PREDATOR VAN KLEINE MARTERACHTIGEN

Vilmar Dijkstra

Enige tijd geleden werden in Zoogdier twee waarnemingen vermeld van door een huiskat *Felis catus* gevangen wezels *Mustela nivalis* (Dijkstra, 1999). Daarbij stond een oproep om zulke door een huiskat gevangen kleine marterachtigen te melden. Drie vragen speelden daarbij een rol: komt het vaker voor dat wezels door een huiskat worden gevangen, worden hermelijn *M. erminea* en buning *M. putorius* ook door katten gevangen en wanneer en waar vindt zulke predatie plaats? Dit laatste is van belang voor het verwerken van de gegevens in de zoogdierdatabank. Inmiddels zijn we een jaartje verder en is het tijd om de balans op te maken.

In totaal reageerden tien personen op de oproep, waarvoor dank. Eén persoon reageerde zelfs vanuit Engeland. Twee personen kwamen met een lijst(je) waarnemingen: Bauke Hoekstra had in zijn collectie zestien door huiskatten gepredeerde kleine marterachtigen (waarvan één in Duitsland), Vincent van Laar meldde vier gevallen, waarvan één waarneming ook in de lijst van Bauke Hoekstra voorkomt. In bijna alle gevallen kan worden aangenomen dat de doodsoorzaak de predatie door een huiskat was. Eén melding is een vondst in een grasveld, waarbij eventueel predatie door een ander roofdier in het spel kan zijn. Bijna iedereen vermeldde een datum en een kilometerhok, waardoor de meeste gegevens in de zoogdierdatabank kunnen worden opgenomen. Een aantal personen verwees naar literatuur waarin dit onderwerp wordt behandeld.

Wezel en hermelijn

Het komt inderdaad vaker voor dat huiskatten wezels vangen. Van de 28

Het gebeurt nog tamelijk vaak dat katten thuishoeren met een wezel of hermelijn als prooi. Opgegeten worden ze meestal niet. Foto Vilmar Dijkstra

Vooral de kleinere wezel, hier 'kegelend', valt ten prooi aan katten. Ze komen in het algemeen ook meer voor. Veel invloed op het aantal wezels kan de huiskat bijna niet hebben. Foto Dick Klees

zekere gevallen bleek het 24 keer om wezels te gaan. In de andere vier gevallen was het een hermelijn. Waarschijnlijk is de bunzing voor een huiskat een te grote jongen om zich aan te vergrijpen. Ook in de literatuur wordt de huiskat genoemd als predator van wezel en hermelijn (Kompanje, 1994 en verwijzingen in De Vries, 1963 en King, 1989).

Geslacht, leeftijd en gewicht

Hoewel geslacht, leeftijd en gewicht niet van alle wezels bekend zijn, is het toch interessant om daar aandacht aan te schenken. In de waarnemingen zitten 9

mannen en 9 vrouwen. Als we dit alleen bij de adulte (territoriale?) dieren bekijken, ontstaat hetzelfde beeld: 4 mannen en 3 vrouwen. Van de kleine marterachtigen is bekend dat in een territorium van een mannetje twee of meer vrouwtjes huizen. In principe leven er in het 'jachtgebied' van een huiskat dan ook meer vrouwelijke wezels dan mannelijke wezels. Hoewel het aantal waarnemingen gering is, lijkt het erop dat de mannen een grotere kans hebben om een huiskat letterlijk tegen het lijf te lopen. Dit kan veroorzaakt worden door een verschil in gedrag tussen de seksen. Wat verder opvalt is dat 63% van de gevangen wezels waarvan gegevens bekend zijn, nog in hun eerste levensjaar zit. Dit zou echter een afspiegeling kunnen zijn van de verhouding tussen adulten en jongen in het veld, want wezels worden niet oud. De bekende gewichten van de adulte wezels vallen (op één na) allen in de gewichtenreeks die in Lange et al. (1994) wordt opgegeven. Alleen het mannetje dat in 1999 in de Biesbosch werd gevangen is met 175 gram beduidend zwaarder dan de opgegeven reeks (man: 65-150 gr). Bij de hermelijn kan alleen worden geconstateerd, dat zowel man als vrouw, zowel jong als adult worden gevangen.

Parasieten

Erwin Kompanje van het Natuurmuseum Rotterdam constateerde bij 'zijn' door een huiskat gevangen wezel de aanwezigheid van de parasitaire nematode *Skrjabinylus nasicola*. Hij vraagt zich af in hoeverre de aanwezigheid van deze parasiet de kans op predatie door een huiskat vergroot. De parasiet houdt zich op in de voorhoofdsholte, wat uiteindelijk resulteert in perforatie van de schedel. Van Soest et al. (1972) bekeken ruim 200 schedels van wezels en troffen in 56% perforaties aan veroorzaakt door *Skrjabinylus*. De perforaties treden pas enige tijd na besmetting op, waardoor het percentage werkelijk besmette dieren hoger is. De nematode is overigens ook bekend bij de andere kleine marterachtigen. Het is aannemelijk dat de aanwezigheid van de nematode uiteindelijk een vermindering van het algemene welbevinden en de alertheid veroorzaakt (zie King, 1989). De kans op predatie door katten wordt hierdoor groter. Het zou aardig zijn de nog voorhanden zijnde schedels op de aanwezigheid van (sporen van) de parasiet te controleren. Ik vermoed dat een zware infectie met *Skrjabinylus* het vangen van een wezel

Vier gevallen werden bekend waarbij een hermelijn gegrepen werd door een huiskat. Foto Dick Klees

of hermelijn weliswaar vereenvoudigt, maar dat katten toch ook gezonde wezels vrij gemakkelijk kunnen vangen.

Topje van de ijsberg

Aangenomen mag worden dat het overgrote deel van de door huiskatten gevangen kleine marterachtigen direct in de groencontainer belandt en niet bij een 'zoogdierkenner' wordt gemeld. Het gaat hier dus om het topje van de ijsberg. De vraag is, of de Nederlandse huiskatpopulatie een negatief effect heeft op populaties van de kleinste marterachtige. De hoge voortplantingssnelheid van de wezel (bij een gunstige voedselsituatie: een hoge woelmuisstand) maakt dat onwaarschijnlijk. Hooguit zeer plaatselijk zouden katten een negatieve invloed kunnen hebben. Grotere boosdoeners in de afname van het aantal kleine marterachtigen zijn ongetwijfeld de intensivering van de landbouw (minder muizen) en het verkeer (meer slachtoffers).

Literatuur

Dijkstra, V., 1999. Huiskat en wezel. *Zoogdier* (10)3:26.
 King, C., 1989. The natural history of weasels & stoats. Christopher Helm, London.
 Kompanje, E.J.O., 1994. Een zeer onfortuinlijke wezel (*Mustela nivalis*). *Straatgras. Berichten uit het Natuurmuseum Rotterdam* (6)3:160-162.
 Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. *Zoogdieren van West-Europa*. KNNV-Uitgeverij, Utrecht
 Soest, R.W.M. van, J. van der Land & P.J.H. van Bree, 1972. *Skrjabinogylus nasicola* in skulls of *Mustela erminea* and *Mustela nivalis* from the Netherlands. *Beaufortia* 20:85-97.
 Vries, H. de, 1963. *De Wezel, Mustela nivalis* L. Een samenvattende literatuurstudie. RIVON-rapport, Bilthoven.

Vilmar Dijkstra, VZZ, Oude Kraan 8, NL-6811 LJ Arnhem, e-mail: v.dijkstra@vzz.nl, tel. 026-3705318 (NL)